ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“:
на годину: . . ф. 12 или 30 дин.
на по године: . ф. 6 или 15 дин.
на четврт године: ф. 3 или 7½ дин.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОГЛАСИ
рачунају се 6 нов. од реда ситних слова.
За жиг се плаћа сваки пут 30 нов.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом

Претплата и огласи шаљу се на администрацију, а рукописи уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући г. А. Пајевића, у дунавској улици.

Рукописи се не враћају.

Број 140. У Новом Саду, у четвртак 1. (13.) децембра 1894. Год. X.

ПОМОЗИМО СЕБИ ЗА ВРЕМЕНА!

Ми смо у нашем народном аутономном животу дошли и опет до једног камена „претиканија“, који се испречио на путу нашег тромог и лабавог хода, што нас је обузео у последње доба на том пољу, па морамо и нехотице да отворимо очи мало јаче и да загледамо добро у ноге, да се не потакнемо и не отидемо и опет једним кораком ближе у наручја владине моћи, која нас и тако све више заплеће и све јаче стеже своју паучину око нашег тела.

Овај је исти случај био и 1875. г. са XXXII. зак. чланком.

Ми смо и у оно доба имали на папиру уредбу за мировину учитеља на нашим основ. нар. школама, али смо, као и данас, вечито оклевали, бар тамо на вршку аутономије, са извађањем те уредбе.

Сабори наши, као обично, нису ни онда никад доспевали да уређују школске и просветне одношаје, него је и онда „каја“ била преча, само у другом виду. Влада пак није чекала, она је радила, и радила је с планом и постигла је, поред нашег нехата, своју цел. Издала је 1875. г. XXXII. зак. чл., (као и ове године, што је издала XXVII. зак. чл.) и позвала је све вероисповедне власти, па и наше аутономне органе, да се за извесно време изјасне, хоће ли оснивати засебне своје фондове за издавање мировине својим учитељима основ. нар. школа, и ако ће, да поднесу свој предлог тамо на одобрење. Наше власти су пропустиле ту пријаву и наши су учитељи са осн. нар. школа морали онда да ступе у државни пензиони завод, а који је над нашим учитељима стекао толико утецаја, да наше власти данас тек половину своје власти могу да рашире над учитељима. Тај завод је спречио сад нашим властима коначно отпуштање учитеља из службе, кад ови то заслуже, јер кр. уг. министарство просвете и црквених дела, поглавито ове околности ради, задржало је себи коначну одлуку у отпуштању учитеља.

Зар се тим путем и начином не враћа исто тако „*вршак*“ наше аутономије, као и онамо у именовању патријарха? Па што смо пустили, да дође дотле? Тамо је сила учинила, па се може и повратити право, ал овде смо га сами напустили, па нам се онако са комесарских уста и забрањује, да о том у нашем народ. црквен. Сабору и водимо реч даље.

Тако смо сами својом кривицом повредили ми сами други вршак нашег аутономног живота,, који ће нам за вечита времена остати крњ и потомству нашем причати наш немар и нехат за својим аутономним правима.

Ове је године издала влада XXVII. зак. чланак, *нов закон за мировину наставника на вероисповедним средњим заводима, академијама, учитељским и вишим девојачким школама у ужој Краљевини Угарској*,

Влада је дуг низ година чекала, да се вероисповедне власти побрину за мировину својих наставника; ал' ове су слабо окретале главу на ту страну, као што је случај и код наше српске православне аутономије, па кад је видела влада, да су и на тим заводима људи исто тако скромно наплаћени, као и на државним, и у нечем и лошије, те да не могу своју старост осигурати и своје црне дане уштедом разведрити; а њој жао беше и њих као својих грађана, те изда ове године горе поменути закон, који је 15. августа о. г. званично као закон обнародован и на основу кога су и опет позване све вероисповедне власти, па наравно и наше српске, да се до 15. фебруара идуће 1895. г. по нов. кал. изјасне, имају ли, или мисле ли основати своје фондове за мировину оваких својих наставника, и ако не, да позову и своје наставнике, да ступе у овај државни пензиони завод.

XXXII. зак. чланком од 1875. г. саломили су нам крила а сад су потегли и на главу нашег просветног живота, јер ако нам узме влада у своју сферу моћи и ове наставнике на гимназијама, учитељским и вишим девојачким школама, онда нам је и аутономија у опасност доведена, јер ће наш просветни рад бити јако зависан од државне власти. На просветном животу слабо ћемо што моћи делати.

Наше народне највише аутономне власти, треба сад добро да размисле куда ће и шта ће, јер ово је врло важан моменат за будућност нашег аутономног живота. Пропустимо ли и ову прилику без икаквих заклона за ове наше наставнике: онда ће ништав и безкористан бити сав остали рад наших будућих Сабора, јер ће испустити из руку мотор, који му просвету регулише и који му струјање животног процеса подржава и унапређује.

Нека се дакле све употреби да се бар ови наставници наши задрже у сфери наше аутономне моћи са тог моралног, а и са материјалног значаја, јер по наредбама овог XXVII. зак. чл., морају поред великих наставничких уплата, и оних, који издржавају ове школе, а то су у нас наши народни фондови, да уплаћују годишње без изузетка сви ученици и ученице по 3 фор. годишње у овај државни пензиони завод. По рачунима, који су у смислу ових правила мировинских чињени, имаће да уплати сама српска новосадска гимназија за накнаде оних професора, који су већ 20 и више година служили, до 10.000 ф. за прву годину, не рачунајући ту и онај део, што би народни фондови имали да дају по 5% на плате свију професора. Кад би се тако срачунало и оно, што треба да уплате три више девој. школе и сомборска учитељска школа, онда би већ за прву годину достигла свота тих уплата на 20.000 фор. То би се све одузело из наших српских џепова, па би се упело у државну касу, од куда никад више ни један Србин не би добио ни паре натраг; нити би се кадгод ко отуда користио; а како нас је овамо у Угарској све мање, то би ми за 20—30 година створили леп фонд онима, који нису спали на нас, и који нас и ова ко доста гуле и нашом материјалном снагом себе испомажу.

Има још једна важна околност, што говори, да би требало, пошто по то задржати ове наставнике под нашу сферу моћи, а то је, што би се овим оцепила са свим она друга половина наших аутономних школа и наставника, што живе у Троједници.

Тамо су нам остали не збринути наши вероисповедни учитељи, па кад би се наставници са угарских наших виших завода одвојили и прешли овамо у државни пензиони завод, остали би они тамо у Троједници у такој мањини, да не би могли створити за себе никакав пензиони завод, те би тако осудили обе тамошње препарандије, гор. карловачку и пакрачку, као карловачку гимназију и богословију на изумирање.

Ствар је врло важна и озбиљна, те би ваљало баш овога ради да се састане и Н. Ц. Школски Савет и Саборски Одбор у ванредну седницу, па да ово питање свестрано испитају и све што је нужно учине, да се већ идуће 1895. г. отвори код нас, привремено бар до сабора, мировински завод за наше наставнике средњих завода, богословије, учитељских и виших девојачких школа, а могли би се ту уврстити и учитељи основних народних вероисповедних школа из краљевине Хрватске и Славоније, као и референти школски и сви народни чиновници.

Ми смо са своје душе скинули одговорност, а сад остаје, да и власти наше учине своје, јер Сабор им не може то у грех уписати, кад је већ 1892. г. једнодушно прихватио идеју и створио такву уредбу; што ова пак није још добила своје одобрење, можда је па путу стојала и ова мисао за државним пензионим заводом; ал то на страну. Кад нама даје нов XXVII. зак. чл. право, јер нам не забрањује, да можемо за себи створити оваке фондове, а ми ваља и да се послужимо тим правом као људи, који умеју мислити и судити о својој срећи и својој будућности.

А. В.

ЛИСТАК

О ДРАМИ И ШТО ЈЕ С ЊОМЕ У СВЕЗИ

(Јавно предавање у српској новосадској читаоници.)

(Свршетак.)

Но има у публици неког, који мало боље пази на оно, што се догађа тамо горе на позорници. Чело му се чешће мршти, уста прће, по кад кад слегне раменима; бива, да се мало и насмеши. По који пут пређе руком преко чела, погладн браду а догађа се и то, да по лицима сакупљеног друштва студира непосредне утиске. То је критичар. Тај није дошао у позориште да се проведе, већ управо да квари себи самом и ту забаву. А у колико је себи покварио вече у толико ће се писцу и осветити. До душе ништа му не смета да се проведе и сам, да се насмеје, ако не догађајима на позорници а оно бар писцу, који је такву лудорију могао написати; ништа му не смета, да се прошали са суседима, да каже коју пријатну реч лепој комшики — не, он, као критичар, мора бити оличена жуч, он мора посматрати све са становишта свога положаја и сталежа. Зар је критиковање баш тако горак позив? Није, али индивидуалност критичарева је можда чудна; можда је и ограничен, те се држи само неких уобичајених фраза. Можда му је писац и антипатичан, можда му није „начелни“ пријатељ. Но може бити све и обратно. Критичар је фини, духовит, писац му је симпатичан, са глумцима се проводи, глумице обожава.. Но може бити да није ни једно ни друго, да га занима само естетика драме и приказа — ах, ко ће прозрети у срце критичарево!

А публика?

Публика ће неко време још говорити о делу па ће пећи на дневни ред и сетиће га се, ако га когод у друштву случајно спомене. И зацело не би већ трећи дан о њему ни говорила ништа, да га критика не васкрсне из мртвих, да га погладн или огребе, да га помилује или издевета. На послетку пређе и критичарев тријумф и нико, ама баш нико не мисли више на дело. Нико? А зар је писац нико? Он ће још дуго мислити на дело, са тугом и болом, гледаће га као своје, рђаво васпитано, дете, које се не допада ником само њему.

Али има још неког који ће на дело мислити док је жив. Тај неко је глумац или глумица, који је случајно у том делу *први* пут ступио на позорницу. Свеједно, било то у улози грофа или пединтера, грофице или слушкиње. Сад, ако тако исто случајно нема глумца-почетника, онда отпада и тај једини, који би осим писца мислио и даље на дело. Али не мисли ни писац баш тако непрестано на то мезимче своје Мало по мало зарасте рана, не види се готово ни ожиљак. Писац се почиње поново надати и поново мислити о каквом делу, на ком ће употребити искуства, стечена на првом. Али он таји своје стање, не говори ником ни речи, можда у оправданој слутњи, да ће говором својим уплашити публику, разјарити критику а своје пријатеље навести да се селе из те вароши. Но кад је сам, између четир зида, онда опет ничу и надолазе лутке и сенке пред очи његове. Он би их се можда и отресао, имајући пред собом судбу пређашњега дела; али не може. Слике и сенке су јаче од њега, оне га захвате, држе и приморавају га, да их оживи и пред свет изнесе, а он им се на послетку безусловно и ода, не мислећи сад ни на публику, ни на критику, ни на шта. Он ради што мора радити, и био би по свој прилици најнесретнији човек на свету, кад би му се одузела могућност, да оне многе шарене слике и прилике изведе и да их види на позорници, или бар да замисли себи, како би изгледале, кад би се приказале.

Као што се види, драма је врло комплицирана ствар; за њу није довољно само песник који пише, и предмет који се описује, ту треба још и глумаца који ће је приказати, ту треба зграде где ће се приказати али ту треба и публике пред ком ће се све то одиграти. Драмска поезија је најтежа врста песништва; но она не само да забавља толико људи, она их уједно и истроши. За два три кратка сата решава се судба једне драме, на коју су и песник и глумци утрошили толико времена и труда. Но зато је песник за оно кратко време и на чисто, шта му дело од прилике вреди. Уједно је то и једини пут, истаћи се јавно као песник. Лирским песницима и приповедачима, па и понајбољим, треба кад кад толико исто година, да се о њима јавно говори, колико сати треба драмском песнику. Зато се и не треба чудити, да велика већина песника, после краћих или дужих покушаја у лирици или приповеци прелазе на драмско поље, да на брзо буду на чисто, шта управо вреде, или шта не. И док су лирски песници и приповедачи мање више задовољни кад напишу песму или причу, и кад је виде наштампану, дотле хоће драмски песник гласнога и шумнога приказа. Он не пише толико за себе као она двојица, он пише за свет, за публику али уједно и хоће, да се та публика изрази. Он мора видети слике своје фантазије и живе, иначе му је уживање половно.

Лирски песник је најскромнији што се градива тиче. Природа, коју може уживати са свим забадава и љубав, која на послетку и не мора бити сретна. Шта више, баш несретна љубав изазива понајвише стихова. Ето, то су у главном предмети, неисцрпни предмети лирске поезије. Узмете уз то још и вино, које песници у страховитим али идеалним количинама тамане, онда је речено готово све. Па као што то вино не зна да га песник тако силно пије, тако исто не зна обично ни она девојка, да је песник љуби. Али, и то је чудновато, песник то управо и не тражи. Да богме да не тражи, али само док је млад и зелен. Доцније, кад се мало опамети, није му довољно да љубав само спева, он би онда хтео да је и проживи. И, молим, ко би му то и замерио!!

Приповедач има већ тежи положај. Његово градиво је веће и разноврсније. Он не говори само о себи, као што чини лиричар, он има да говори и о другим људима. Што је више људи, више је и ћуди. Те ћуди треба он да проучи и да их прикаже. Објективан бити много је теже него бити субјективан. Лиричар може о себи мислити што год хоће, нико му не ће то баш тако замерити а на послетку, никога се баш много и не тиче. Али кад се говори и о другим људима, онда се и нехотице меће мерило, је ли баш то све тако, како приповедач каже и описује. И док лиричар приказује своје осећаје и доживљаје, дотле приказује приповедач туђе, и ми видимо, да многи приповедачи у први мах пишу некако са субјективнога становишта, приказујући догађаје у приповеци, као да су их они и доживили. Они истичу своје „Ја“ и кроз то „Ја“ пролази све у приповеци, и тек доцније се могу ослободити и те врсте субјективности, и пећи на чисто објективан начин.

Како стоји драма и драмски песник, видели смо. И ако се дакле песници разликују, имају опет нешто заједничког, а то је, да би сваки најрадије хтео да се истакне како у лирској, тако и у епској и у драмској поезији. Да је драма врхунац, идеал сваког песника, разуме се по

Нека се зна још и ово из Петрограда.

Кад смо запитали нашег нарочитог извештача из Русије: како су тамо на двору и у народу примљени српски владаоци краљ Александар и књаз Никола, нарочито при њиховом доласку у Петроград, јер о томе у извештајима његовим нема нигде опширније и јасније што наведено, онда нам је г. *А. Пајевић* одговорио овако:

„Ја сам држао, да ћете о томе дознати по телеграфским извештајима многих страних дописника, који су заступали највеће европске листове, па сам мислио да би та вест јако застарила, кад би је од мене тек после 7—8 дана поштом добили. Зато сам описивао само оно, што сам држао да нећете из страних листова овако и оволико дознати моћи. Међутим сад видим да сам погрешио, јер страни листови **намерно прећуташе**, да је најсрдачније дочекан црногорски књаз Никола I., пред којег је сам цар Никола II. на жељезничку станицу изишао, овде га дочекао, с њиме се загрлио и пољубио као са „јединим искреним пријатељом“ драгог свог родитеља.

То је било у суботу, а сутра дан у недељу, стигао је у Петроград краљ Александар I. не у четир сахата после подне, као што је било дан пре из Варшаве телеграфски јављено да ће стићи, него је дошао после 11 часова пре подне, кад је цар Никола II. са удовом матером царицом, свима крунисаним гостима, великим књажевима и свима осталим члановима царске породице био у Петро Павловској цркви на **претпоследњој панахиди**, служби за покој душе цара Александра III., која се држала сваки дан по напред издатом церемонијалу црквеном, редовно у 11 часова пре подне и 8 часова у вече.

Зато није могао изићи пред краља Александра I. цар Никола II., него је место себе изаслао свог стрица, брата покојног цара Александра, великога књаза Владимира, главног команданта гарде цареве, који је пред краља изишао на жељезницу. И ја сам овде био на перону, где је на крају до царских чекаоница постројена била једна чета војника преображенског пука, један лепши од другога ликом и узрастом, у новом свечаном оделу. Тик уза њих у истој линији један до другог стајаху десетак српских официра, у српској униформи, који се у Петрограду баве у разним војеним заводима, и осморица Срба ђака из разних српских крајева, који овде уче на вишим заводима, као руске стипендисте, те беху униформисани. За леђи српских официра једино ја што сам стојао, иначе на целом перону не беше никог другог, јер не пуштаху никога више овамо. Тако упарађени стајасмо једва 10 минута, кад затрепташе многе електричном струјом дирнуте меденице, које јављаху да влак долази. На то командант војске командоваше живо и сви војници, укочено стадоше, окренув своје главе на лево, одкуда је влак долазио. Све мирно стајаше и ћуташе, гледајући како се влак ближи достојанственим, лаганим ходом, докле се није задржао пред царском чекаоницом. У пролазу крај нас царски вагони трептаху од златних и богатих украса с поља и изнутра, да не знаш куд ћеш пре погледати, на њих или на оне, који отуда излазе. У тим новим царским вагонима нико се још није возио, доли сад први пут српски краљ Александар I. Покојни цар је те вагоне за себе правио, али није дочекао да се у њима повезе. Ту је пре неколико минута изишао велики књаз Владимир, где је на првом кораку из царског вагона дочекао краља Александра, с њиме се руковао, салутирав прво по војнички пред краљем, па га онда стаде проводити крај војске. За краљем су из вагона царских излазили српски посланик и опуномоћени министар на петроградском двору г. Алимпије Васиљевић и царски изасланици, који су пред краља до Варшаве у сусрет изишли, као и свита што је са краљем дошла. Ту је краљ са пратиоцем својим стао и примио од војника „рапорт“, после чега сви војници узвикнуше „ура“ у три маха, а краљ се примаче другој групи, коју на француском језику приказиваше краљу књаз Владимир: „Српски официри и ђаци Срби, који се овде уче на заводима“, на што краљ Александар пришав официрима проговори: Здраво јунаци! на који се поздрав одзиваше једнодушан и радостан усклик: „Живео!“

Краљ Александар беше обучен у рујну ђенералску српску униформу, са наочарима на очима, а имађаше на ногама високе чизме коњаничке.

После тог првог поздрава, краљ пође у чекаоницу, где га упарађено очекиваху више руских високих војничких часника, особље српског посланства са српском колонијом у Петрограду. И кад се и тај пријем обавио, високи гост руске царске породице седе на кола са књазом Владимиром, те пође кроз многе војничке шпалире разних редова оружја улицама, у којима су већ од пре два часа упарађено стојале силне гомиле света, који очекиваше да види краља српског, којег уз пут поздрављаше скидањем својих капа и узвицима „Ура!“

Краљ је Александар право са жељезнице отишао у Петро-Павловски сабор, где је још на време стигао да одстоји један део панахиде и да овде целива одар својег кума, Александра III. Ту се видео прво са царском породицом и после свршене службе божије са њом заједно у царске дворе отишао.

Тај моменат, сад видим, да страни листови својој публици не само да нису јавили како је у истину текао, него су га **злонамерно извртнули** онако, како за њихове смерове и себичне интересе боље испада.

То ме је управ и побудило, да после тако дугог времена, кад сам за ово сазнао, допуним у својим извештајима **нехотице** изостављено и тиме исправим што су други **хотимице** изопачили.

Па кад сам већ код ових накнадних допуна, нек се зна и ово:

На опелу цара Александра III у цркви српски владаоци заузимаху најодличнија места у царској породици, која стајаше крај самога катафалка. У првом реду беху удова царица са двоје мале деце: ћерком Великом Књагињом *Олгом*, којој је 12 година, и сином Великим Књазом *Михајлом*, коме је сад 13—14 година па цар Никола II, до њега српски краљ Александар, па дански краљ и син му, грчки краљ и краљица, а тик уза удову царицу за леђи стајаше црногорски књаз Никола I. у руској пуковничкој униформи онога пука, који носи његово име, и тако даље у више редова измешано стране крунисане главе и царска породица. И кад је после свршеног опела пошао цар Никола II. са великим књазом Михајилом као најстаријим чланом дома Ромазова да прихвати и понесе мртвачку скрињу до гроба, одмах за њима ступаху српски краљ Александар и црногорски књаз Никола, па онда стране крунисане главе и велики руски књажеви, да једва за сваког беше довољно места где ће за мртвачку скрињу ухватити.

По свему горе наведеном може свако увидети како су одликована оба српска владаоца у свима приликама при овој најтужнијој свечаности царско руске породице и читавог руског народа, који је српске владаре на сваком кораку најодушевљеније дочекивао и испраћао.“

Нови Сад, 30. новембра 1894.

— **После санкције црквених закона**. Једва једаред стигла је санкција она три закона, којима треба владине политично-црквене реформе да се у живот уведу. Како ли је владина странка жељно очекивала ову санкцију, како је презала од могућности, да ће санкција изостати!

Истина дрско је било од владине странке, што је у опште хтела краљу да стави рок, кад круна треба да санкционише законе. Но она је то чинила из велике невоље, јер је видила, да јој се земљиште испод ногу љуља.

Санкција је дакле дошла, али је дошла тако доцкан, да ће владина странка ту околност тешко моћи експлоатисати у своју корист. Изгледа да је круна преко воље санкционисала ова три закона, само да сукоб не би био већи. А кад је тако, онда Векерлов кабинет не може за себе употребити ову „победу“, која ће га по свој прилици скупо стати.

Сам Векерле, кад је сабору пријавио санкцију, није смео да каже, да уживa поверење круне.

По свему се види да ствар стоји овако: Круна је санкционисала она три закона, јер се одавна за те предмете ангажовала, те је свако, ко поштује круну, морао мислити, да ће санкција наступити. Ми смо сами у последње време тврдили, да ће санкција доћи. Али у тој борби Векерлов кабинет изгубио је поверење круне, те се сад само чека згодна прилика, да — одступи. Можда ће се то збити, кад се сврши буџетска дебата.

Тек је данас опште уверење, да Векерлов кабинет не ће бити дуга века.

— **Ко је суверен Босне и Херцеговине?** Ми смо у 108. броју нашега листа донели уводни чланак „Положај Босне и Херцегавине с гледишта угарскога државног права“, а из пера *дра Бранислава Станојевића*, који је, на супрот мишљењу, неких европских научника и публициста, доказивао, да су *Босна и Херцеговина саставан део турске царевине, и да им је суверен Султан.*

У потврду тога мишљења имамо да наведемо најновији и најкомпетентнији аргуменат. — У седници царевинскога већа („рајхсрата“) у Бечу, која је држана 5. децембра п. п, а приликом дебате о новоме криминалноме законику, рекао је референат одборски, заступник *др. Коп*, од речи до речи ово: „Цар аустријски влада de facto у Босни и Херцеговини, **али је суверен тих земаља султан**.“ Др. Коп признаје, да је ово питање **међународно**, те се не да решити у — казненом законику. — На ове речи није у сабору *нико ништа приметио*

И тако када се у законодавноме телу Аустрије *данас* учини енунциација, да је суверен Босне султан, и када се та енунциација прими без приговора, то је најбољи доказ, колико су право имали они европски научници и публицисте, који су још пре неколико година силом доказивали, да је султан изгубио суверенитет над Босном и Херцеговином, и да су те провинције постале саставан део наше монархије.

— У данашњем броју доносимо позив **„Друштва за помагање сиромашних, а вредних Срба слушалаца на загрепском свеучилишту.“** То друштво има врло племениту цел, да материјално потпомаже сиромашне српске ђаке на свеучилишту у Загребу, те тако да олакша многом младом, вредном, а сиромашном Србину, како би довршио своје образовање и спремио се за живот. С тога треба да својски потпомогнемо то друштво, како би оно што боље могло извршити своју племениту намеру и ми га топло препоручујемо пажњи српских родољуба.

Политички преглед.

— **Угарски сабор**. Заступничка кућа држала је 28. нов. (10. дек.) седницу, на којој је расправљан *прорачунски провизоријум*, по коме ће се до месеца фебруара моћи управљати са старим прорачуном. У име независне странке изјавио је *Хелфи*, да не прима прорачун, јер његова странка не може имати поверења ни у једној влади, која стоји на темељу поравнања. Изјављује, да се не може више накнадити штета, која је начињена одуговлачењем санкције црквено-политичких предлога. За време Хелфијева говора разгласило се у сабору, *да су потврђене црквено-политичке реформе*, тако да је Хелфи даље говорио, али га нико није слушао. Апоњијевац *Хорански* је у кратко изјавио, да он и странка му немају поверења у овој влади, а за њим је Тома *Печи* уз одобравање опозиције критиковао данашње неприродно стање. Иза Печија устао је Векерле, а цела кућа очекиваше са запетом пажњом његов говор. Говорио је, да је буџетски провизоријум оправдан. У току свога говора о данашњој ситуацији изјавио је Векерле, *да су потврђени црквено-политички предлози*, на што мамелуци мало не искочише из коже од радости. Неколико минута није Векерле могао да настави свој говор од силне вике: éljen! и од тапшања. Кад је дошао до речи, бранио је Векерле грофа Калнокија од нападаја, као да је Калноки био узрок одуговлачењу санкције. „Невидљива рука, о којој је Хелфи говорио, не постоји у опште,“ рекао је Векерле. „Ако кабинет једном буде приморан да поднесе оставку, то ће он учинити парламентарним путем.“ Министар одговорајући Хоранском на приговор, да влада није респектовала права крунина, изјављује, да је он увек респектовао права крунина, само је, кад је видео, да ствар сувише дуго траје (!), *интервенисао молећи и пожурујући.*

Пошто се мало стишало одобравање владиних мамелука, узе реч Јул. *Хорват* и изјављује, да прима индемнитет, па онда говори о утицају грофа Калнокија на одуговлачење санкције. Последњи говорник беше досадањи опозиционар Имбро *Вестер*, који је од силне буке и прекидања од стране својих досадањих другова само реч по реч могао изразити своје „уверење,“ да је данашња влада прави представник либерализма (?) и да он с тога *стуша у њену странку*. Опозиција је пропратила ту изјаву подругљивим примедбама. Тиме је завршена та седница, која је у мамелучким аналима већ записана као „знаменита.“

У седници од 29 пов. (11. дек.) после закључног говора известиоца *Хегедиша* гласало се поименичним гласањем о *индемнитету*. У $11^3/_4$ часова прогласио је председник барон *Банфи* резултат гласања: од 451 верификованих посланика — председник није гласао — гласали су *за* индемнитет 205, а *против* 90. Одсутних беше 155. Индемнитет је према том примљен већином од 115 гласова.

себи. Лиричар Змај-Јован Јовановић је написао свога „Шарана“, приповедач П. Адамов свога „Поп-Доброслава“. Једини Лаза К. Лазаревић није се пустио на то поље; он је написао својих осам приповедака и ништа више. Али је питање, да ли се не би покушао и у драми, да је био дужег века. Ни Војислав Ј. Илијић није штампао драму; написао ју је пак у своје младо доба и често је спомињао свога „Радослава“. Нема сумње, да би прешао и на то поље, да је и он био дужег века.

Но у колико је лиричарима и приповедачима идеална цел написати драму, није исто у обратном смислу и драматичарима. Овај пише песму шале ради и не узима је тако озбиљно а ни на приповетку не троши много времена и труда. Те две врсте појезије су му од мање вредности, те не заслужују ни такву пажњу.

Но још нешто заједничког имају песници ти, био лиричар, приповедач или драматичар.

Приходи су им врло, врло јехтичави!! И највећа награда на књижевном пољу кратка је века. тако кратка, да носи на себи сигурно обележје смрти у тренутку кад се роди, управо она се обично мртва и роди.

Шта је песников прибор? Перо и хартија. Та надничарев је алат скупљи. Мотика, мистрија, будак, све је то скупље од пера и хартије. На спрему књижевничку не потроши се такођер много, пошто се појезија не да научити.

При свем том ипак је књижевност у цвету, можда баш зато, што се књижевницима не пресипа. Тако је било увек а тако је још и данас. Они раде, што им је потреба, унутрашња потреба а онај има право, који каже, да две трећине светске књижевности не би биле написане, да иза књижевника нису стајали веровници са меницама у руци. Да се може платити дуг, зато се писало и зато се пише!! Није онда ни чудо, што је и књижевна награда тако рећи мртво-рођено дете.

Други пише и ради да стече капитала а књижевник пише и ради, да отплати дугове! Још се треба чудити, што је имао кредита, личнога кредита!

Међутим нису били само кајишари и веровници протектори књижевника и књижевности, имао је тај чудан сталеж још и других заштитника и добротвора. Један од настаријих књижевника, који је живео готово као и многи модерни литерат, биће да је био Римљанин Хорације Флак. Он је певао песме и оде кад је хтео да постигне штогод и на послетку је ипак стекао моћног протекгора у Мецену, чије име остаде типско за сва доцнија времена. У средњем веку су кнежеви и краљеви заштићавали песнике, и тек у доцније доба поникоше накладници. Накладници нису више сад, као пре, протектори књижевности, они су посредници. Сад је то народ, публика, која купује књиге — ако их купује...

Но није књижевник усамљен у том незгодном положају, он има још једнога брата, који је, може се рећи, још у горем положају него он. Стаје ли књижевника алат за једну драму рецимо 30 новчића, јер хартија, перо мастило не коштају више, то не треба *глумцу* ни толико, пошто му не треба ни хартија ни перо ни мастило. Али према том му је заслуга.

Ако је ико створен да гладује и зебе, то је глумац, онај дакле, који има да оживи особе песникове маште!

Па опет, при свем том, ипак ће бити вечито песника и вечито ће бити глумаца, јер су идеали вечити, који и једног и другог маме, неодољиво маме. Сласт и уживање при радњи тако је силна, да и једног и другог држи у добротворном заносу, који уме у неку руку да му надокнади земно благо, које би хтео да има али које му ипак није мета и цел. Што се бар песника тиче, он остаје у положају, који је, по Шилеру, спремио себи сам. Задоцнио се до душе при деоби земље, али му је зато слободно у свако доба бавити се у небу.

М. С—ћ.

— **Чешка**. Прашки листови доносе вести, да у *младочешком клубу* не влада потпуна сагласност у погледу тога, како да се клуб држи у бечком рајхсрату. Пре је заступник *Сокол* предложио, да сви заступници младочешког клуба држе своје говоре у царевинском већу на чешком језику, како би се тако једном спровела равноправност језика чешког са немачким у царевинском већу. Заступник др. *Херолд* је одговорио Соколу, да се парламентарна комисија младочешког клуба брине за то питање и да је недавно опет подузела потребне кораке у том погледу. Сокол и његови радикални једномишљеници нису се задовољили тим одговором и заст. *Бженовски*, *Шаманек* и *Вашати* предложили су, да се у рајхсрату тера безобзирна *обструкција* а осудили су умерено држање неких чланова клуба младочешког. Др. *Херолд* је изјавио, да је противан таком предлогу, јер је сада најмање згодно време за такове покушаје, и да ће младочешки клуб имати увек на уму закључке нимбуршке скупштине, да Младочеси имају водити стварну и достојну опозицију у сваком погледу и у свакој ствари.

— Као неки знак времена тумачи се понашање **Енглеске и Русије према Турској.** Султан Абдул Хамид II. хтео је путем ванредног посланства да пошаље енглеској краљици *Викторији* новоосновани кућевни орден османски, али је енглеска влада дала разумети Порти, *да садање време није згодно за то, да краљица прими ванредно турско изасланство.* Ту је лорд Кимберлеј очигледно разумевао запето стање, које су изазвала недела турске војске, што их је починила у Сасуну међу Јерменима. Та порука енглеске владе изазвала је велику констернацију у Јилдис-Кијоску, а иста је била још већа, кад из Петрограда стиже од цара Николе II. врло кратка и хладна захвала на особито топлом поздраву султанову. Абдул Хамид је поручио цару Николи, да је рад преко особитог посланства на челу са маршалом Фуад-пашом послати цару руском сјајне сватовске поклоне, али из Петрограда није ништа стигло, што би значило, да је цар Никола II. рад примити те поклоне. То је изазвало велику узбуну не само на Босфору, него и у туркофилској европској штампи, која мисли, „да није вредно због једног несавесног паше терати Турке из Европе“. Али у Петрограду и Лондону као да не мисле тако, јер тамо је судба несретних Јерменаца у Сасуну изазвала велико саучешће. Ако Турска не буде употребила све и сва, да строго казни изгредника, може из ове јерменске ствари свашта да се излеже и може Турска да добије лекцију, коју ће можда боље осетити него ону, што јој је диктирао берлински конгрес.

— **Поступак немачких социјалних демократа** у првој седници немачког сабора изазвао је, као што смо јавили, велико огорчење у свима круговима немачким. Том огорчењу дат је и видљив израз у молби државног одветништва, коју је канцелар кнез *Хохенлое* поднео председништву сабора и у којој се моли, *да се суспендује имунитетско право оних социјалистичких посланика, који су седели*, када се у седници држ. већа од 6. децембра о. г. клицало: „Да живи цар!“ Те посланике ће ставити под оптужбу због *увреде величанства*. „Norddeutsche Allg. Ztg.“ замера председнику саборском *Левецову*, што је само упутио на ред социјалисту Сингера, када је онако говорио о цару, и вели, да је председник требао употребити оштрије мере против Сингера.

— **Италијанска Панама** Већ се хтела да забашури прљава парница због великих злоупотреба у „Римској банци“ (Banca Romana), јер су били нестали неки најважнији документи у тој парници. Заступник *Колајани* и другови му изнели су сад у италијанској посланичкој комори, да се ти документи налазе у рукама бившег министра *Болити*-ја, који документи јако бацају сумњу на Болитија и још неке високе личности. Болити је с тога сазвао девет одличних људи и то: Рудинија, Занарделија, Фортиса, Кавалотија, Кармине а, Коломба, Маркора, Дамијанија и Копина у дворану на Монте-Читорију и понудио им је, да разгледају све документе, што су код њега и што се односе на ту парницу. Сва деветорица су одбила то и саветовали Болитију, да те документе изнесе на јавност. Ако то Болити учини, — што међутим цела Италија нестрпљиво очекује — онда ће се видети, за чију је љубав Болити злоупотребио свој положај као министар-председник.

— **Француска експедиција на Мадагаскар**. Сенат француске републике примио је са огромном већином од 270 гласова против 3 гласа предлог за дозволу кредита у сврху похода на Мадагаскар. У Француској се очекује са великим интересовањем исход ове експедиције, за коју се мисли да ће исто тако бити успешна као и дахомејска експедиција.

Срби Родољуби!

Са задовољством српска загребачка академска омладина јавља свима српским родољубима један нов значајан добитак, који има да послужи као знатан прилог за појачање њезиних материјалних прилика. Висока кр. зем. влада у Загребу одобрила је правила „Друштва за помагање сиромашних, а вриједних Срба, слушача у краљ свеучилишту Фрање Јосипа I. у Загребу“ и тиме је у животу омладине учињен један велики обрт на боље и задовољена она потреба, која се кроз толики низ година у редовима српске загребачке свеучилишне омладине осјећала. Сада у овај мах стојимо пред тим значајним добитком, који још не може да послужи оном својем правом задатку све донде, док таласи народног одушевљења не доведу развитак његов на овај степен, с којега ће моћи у достатној мјери својем циљу одговарати. Овдје у истину имамо опет тренутак, који је достојан друг свима онима тренуцима, у којима се манифестовала толика дарежљивост и милосрђе рода српског. Резултат тих тренутака увјериће нас о оном жељеном успјеху, који ће наше хуманитарно друштво одзивом српских родољуба постићи. Не може се с тога ни помислити, да би ово друштво, које је за васцијели народ наш мали, управо никакви терет, каквом неуспеху подлегло.

Срби Родољуби!

Морална дужност била би нам по самој истинитости ствари изнијети овдје у свој потанкости праву слику положаја и стања толиких српских овдашњих омладинаца, ал' нам је то и при најбољој вољи нашој управо немогуће, а с друге стране држимо, да није ни потребно пошто је то сваком Србину, који пажљиво прати српске прилике, довољно познато. С тога ћемо само поновити свима српским родољубима познату живу истину, ако рекнемо, да је српска загребачка академска омладина од свих омладина најсиромашнија. Сваки, који иоле осјећа свој материјални положај, клони се ове позиције, а крајња сиротиња долази овамо у нади, да ће овдје на лакши начин себи егзистенцију створити.

Број таквих премашио је ове године седамдесет, готово све онаког материјалног стања, какво у напријед истакосмо. Пошто је ово истакнуто стање сваком Србину познато, надамо се, да ће се и овога пута вздашња љубав народа српског на сјајни начин манифестовати. Та позната карактерна црта народа нашег не даје нам, да овде у многим и другим редовима чинимо апел на српске родољубе, пошто смо више по увјерени, да ће сваки српски родољуб слиједити гласу своје племените савјести и одазивати се на онаки начин, као што је он го вазда обичавао.

Према правилима вашега друштва изванри чланови могу бити оснивачи или помагачи. Оснивачем по § 9. постаје свако, ко плати најмање 30 фор. словом тридесет фор. а. вр. у један пут или у десет мјесечних оброка по 3 фор. Помагачем постаје по § 10. свако, ко плати годишње 5 фор. а. вр. наједном, а тако исто и они, који су вољни, какав дар било изнад или испод наведених свота овом хуманитарном друштву поднијети.

Новац ће примати са захвалношћу само управа „друштва за помагање сиромашних, а вриједних Срба, слушача у кр. свеучилишту Фрање Јосипа I. у Загребу“ (Универзитет.)

Из ванредне сједнице управљачког одбора „Друштва за помагање сиромашних, а вриједних Срба, слушача у кр. свеучилишту Фрање Јосипа I. у Загребу“ држане дне 1. (13.) новембра 1894.

У Загребу дне 1. (13.) новембра 1894.

Предсједник	Тајник
Ђура Лалош	**Гавра В. Гојковић**
правник	правник

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 30. новембра 1894.

— **Митрополитски црквени Савет**. У Карловци је почео митрополитски црквени Савет у понедељак да одржи своје седнице. Од чланова су присутни ови: Епископ пакрачки Мирон *Николић*, епископ бачки Герман *Опачић* (као заменик вршачког епископа Нектарија Димитријевића), прота Јован *Бороша*, прота Лаза *Поповић*, Др. Ника *Максимовић* др. Стева *Павловић*, Лаза *Обреновић*. Седнице ће бити по свој прилици завршене у петак.

— **Епархијски школски одбор бачке дијецезе** имао је своју седницу под председништвом епископа бачког г. Германа Опачића у суботу 26. новембра о. г. Предмете је бележио епархијски бележник г. Георгије Видицки, а реферисао је предмете бачки и будимски шк. референт г. Стеван В. Поповић. Чланови су, са изузетком двојице, били сви присутни.

У овој седници су прочитани дописи кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе, којим се позива овај одбор, да позове подручне наставнике средњих школа, учитељских школа и више девој. школе, да се на основу XXVII. зак. чл. од 1894. упишу у државни пензијони завод, који се овим зак. чланком установљава за наставнике вероисповедних школа. Пошто овај одбор нема уплива на заводе оваке врсте у овој епархији, уступа се акт Н. Ц. ШК Савету и патронату овдашње срп. вел гимназије. — Прочитан је и позив изложбеног одбора за учествовање у земаљ. хиљадугодишњој изложби. Изаслат је пододбор, који ће се споразумети са земаљским одбором ове врсте, и који ће спремити план и предлог, како да учествују наши просветни заводи на истој изложби.

Најважнији предмет ове седнице, били су опширни извештаји о вођеној дисциплинарној истрази у Турији и Сентомашу, и после свестраног образложења донесено је решење, да се учитељ Ј. П. казни са губитком звања у бачкој епархији, а до коначног решења има га замењивати, уз половину плате његове, свршена приправница Вукосава Јоцићева. — У истрази против управитеља школског у Сентомашу није се нашло, да су кривице основане, те се скида са њега оптужба, а тужитељи се осуђују да плате истражне трошкове. — У оптужби сентомашког учитеља Ј. М. за непохађање цркве ослобођен је исти, јер је доказао, да је био болестан; али се осуђује на 25 ф. глобе, што се у изјашњењу своме служио погрдним и ружним речима против свога управитеља који је само вршио своју дужност. — На пријаву пак осуђених учитеља на новчану глобу, упућен је месни школ. одбор, да им изда узапћен део плате, док пресуда не буде правомоћна. — Тако исто поднесен је рекурс општине сентомашке и новосадске Н. Ц. Школ. Савету због пресуде, да први издаду награду својим учитељима за увећани труд у школи, а други за задржану плату учитељима повторних школа. — Тужба Р. М. општине против свог учитеља постала је беспредметна, пошто се њен учитељ преместио у Товаришево. — И тужба против учитељице Т. Ф. одбијена је као неоснована; али се и учитељица упућује да избегава поводе тужбама. — Силбашка општина ће се пожурити, да поднесе предлог за поделу плата учитељских. — Потврђен је избор новог учитеља у Дероњи Шикопарије. — Узето је на повољно знање отварање нове две школе V. и VI. р. у Нов. Саду и још једне у Сентомашу. — Упућена је општина ст. бечејска, да у смислу нове наредбе министарске има издавати удовој учитељици Кириловићки пуну плату за по године, а општини се дозвољава, да збрише неуплаћених 30 ф. истражног трошка од пок. Кириловића. — Досадањи салашки учитељ М. у Мохолу има се донде оставити на своје место, док се то место не попуни сталним оспособљеним учитељем. — Тужба управитеља петровоселског А. уступа се дисциплинар. одбору; а тужба учитељице П. против пароха тамошњег П. П. уступа се конзисторији. — Тужба против ст. врбашког учитеља С. проглашена је као неоснована. — Забрана ст. бечејска гђца Савићева потврђена је. — На пријаву, да овде онде назаренска деца школска неће да уче науку вере и да врше наше прав. црквене обреде, решено је да се умоли високи Н. Ц. Школ. Савет, да у овом погледу изда наредбе; а уједно се упућују дотични учитељи, да својим лепим поступком око те деце, приволу их да врше своје прописане дужности, у противном случају, нека им из науке вере дају таке оцене, да морају поновити разред, јер учити морају науку вере у смислу министар. наредбе, пошто та нова назаренска вера није од државе призната.

Било је и других предмета од мање вредности.

— **Јавно предавање**. У суботу 3. (15.) децембра ове године биће у просторијама овдашње српске читаонице јавно предавање, које ће држати г. *Милан А Јовановић*, професор у срп. вел. гимназији. Надамо се, да ће српска публика у што већем броју доћи да чује то јавно предавање.

— **Окружна благајна за потпомагање болесника**. У смислу закона од 1891. основана је у Новом Саду „окружна благајница за потпомагање болесника“. За председника је изабран Јаков Пекло, за лекаре др. И. Огњановић, главни лекар, др. Кода и др Далноки. У месецу новембру лечено је 137 болесника, од којих је оздравило 106, умрло 2, а остало на даљем лечењу 29. Болесници имају лекарску помоћ, апотеку, а који не могу да раде имају и дневну припомоћ у новцу. У случају смрти даје се из благајне укопни трошак.

— **Велики закључни венчић**. Прва новосадска школа српских народних игара приређује у суботу 10. (22.) децембра о. г. у великој дворници код „Царице Јелисавете велики закључни венчић. На венчићу том свираће оркестар војене капеле *седамдесетог* пешачког пука барона Филиповића, а дворана ће бити први пут осветљена електричном светлошћу. Улазна је цена од особе 80 н., а породице од три особе плаћају 2 ф. Један део прихода намењен је српском учитељском конвикту.

— **Чебинчева афера пред судом**. О расправи против *Чебинца* и другова му доноси београдска „Срп. Застава“ овај извештај: Луче у понедељник пре подне отпочео је претрес у првостепеном суду у познатој афери Чебинчевој. До самог јучерашњег дана говорило се да ће одређени претрес бити одложен и да ће се цела ствар тако протећи у још неко неизвесно време, — али се та вест није обистинила; претрес је дакле отпочео и он ће се држати сваког дана од 8 пре до 1 часа после подне. Ако је иследна власт имала и воље и труда, ако јој је достојало колико толико могућности, она је за пуних седам месеци морала бити у стању да ову аферу потпуно испита, да је иследи и суду преда на даљи законити рад. Ствар је по себи такве природе да је треба приводити крају, јер би јој протезање и одуговлачење одузело ону важност коју она по себи има па најзад и створила опште убеђење, да је г. Светомир Николајевић чисту истину рекао оном бечком новинару кад му је у разговору с њиме поред осталог изјавио, како и он сам не верује да у целој афери има што истинитог. У осталом кроз неколико дана те ће се речи г. Светомира или потврдити или ће се многи у своме досадањем мишљењу о овом догађају разуверити. — У 8 час. у јутро било је судско предсобље пуно публике; после кратког времена дошли су сви браниоци оптужених, међу којима су и г. Сима Костић адв. из Крагујевца, Марко Ђуричић адв. из Ваљева и Петар Максимовић адв. из Смедерева. Оптужени спроведени су у суд из управе града Београда у пратњи 8 наоружаних жандарма и једног жандарског официра. У ходницима и пред судском зградом стајало је по неколико жандара са два полиц. чиновника. Оволика мера опрезности увећавала је још више значај самог претреса, ког је руководио председник суда г. Милисав Радивојевић, а заседавали судије г. г. Пиперин и Јев. Угричић. Претрес је отпочео оптужбом коју је читао држ. тужилац, судија г. М. Р. Поповић. Тужба обухвата кривицу прво самога Чебинца а после сваког оптуженог понаособ као учесника његове на припремама, да се народна Династија Обреновића збаци са престола Краљевине Србије, а да се доведе Карађорђевић. После прочитане тужбе, коју су оптужени стојећи саслушали, председник је дао прву реч оптуженом Чебинцу. Пре његове речи председник је прочитао писмо Чебинчево упућено Карађорђевићу, у коме му он саопштава опширно о припремама за преврат и о личностима с којима он на том послу ради. Рекао је, да је на том послу поодавна почео да ради са Костом Таушановићем, да је управо он и вођа самога дела. Са осталим друговима разговарао се и договарао о преврату, али се није могло доћи дотле да се учврсти потпун план за извршење дела јер није било довољно новаца и муниције. У исказу даље рече, да он оптужене не би ни издао да га, пошто је он ухваћен, нису почели нападати и грдити; кад су они мене почели нападати ја сам их, рекао је Чебинац, довео на оптуженичку клупу, има их још доста који треба да су овде, али ја нећу да их именујем. — После исказа читано је његово саслушавање.

Претресу присуствовао је г. Јован Белимарковић, бив. кр. намесник.“

Новости са стране.

— **Афера због црквено-политичких реформа**. За време последње седнице угарског сабора говоре, да се Коломан *Тиса* и велики противник владин, гроф Карло *Попграц* споречкали. „Мађарорсаг“ прича о тој ствари ово: Кад су владиновци после изјаве Векерлове, да је стигла санкција, неколико пута викнули

Векерлу „éljen!“, викнуо је гроф Карло Понграц: Hogy volt! (на ново!), на што је Тиса рекао: „То спада у крчму!“ Гроф Понграц, који је узгред буди речено генерал, схватио је то као увреду па је поверио грофу Гаврилу Бетлену и још једном пријатељу, да доведу у ред ту ствар. Кад су ови упитали Тису, одговори овај, да он није хтео ни личност ни част грофа Понграца вређати и тиме је ствар свршена.

— **Неће да приме Кошута**. У калочком градском већу предложио је један представник, да Калоча путем депутације поздрави Фрању *Кошута*, кад прође кроз Калочу на свом путу у Дуна-Патај, и да га позове, да посети и Калочу. Али за тај предлог *није нико био*, те тако предлагач мораде повући натраг свој предлог.

НОВИЈЕ.

БЕЧ, 29. новембра. Њ. В. цар и краљ Фрања Јосиф I. примио је данас Њ. Височанство кнеза црногорског *Николу I.* у приватној аудијенцији. Кнез Никола је за тим примио енглеског амбасадора у Бечу, сера Едмунда *Монсона*.

КОЛИН, 29. новембра. „Колинске Народне Новине“ уверавају, да је бивши држ. канцелар *Каприви* пао са свим у немилост и да га више никад неће употребити за државну службу. Исти лист јавља, да је између берлинског и штутгартског двора наступила нека запетост због разлика у мишљењу оба суверена приликом последњих великих војених маневара.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „Браника.“

БУДИМПЕШТА, 30. новембра. Заступничка кућа угарског сабора примила је без гласања предлог о индемнитету у трећем читању.

ПАРИЗ 30. новембра. Председник заступничке коморе, Бирдо, умрио је.

Јавна захвала.

Врло поштована господо и браћо, пријатељи и познаници моји! Ви, који ме са свим изненада удостојисте честитке, што сам у почетку месеца октобра ове године навршио 40 година својега служења, ви ми својим љубазним и пријатељским поздравима стакнусте у остарелим грудима неугасиви пламичак чисте љубави према народном напретку, ви ми дадосте лепу сведоџбу да сам народу своме ипак нешто привредио: с тога будите уверени да сте ми својим пријатељским речима велику почаст учинили, које ћу се до века сећати, да ће ваше лепе честитке, које су вам из срца и душе потекле, мене вазда крепити и снажити на овом јоште кратком путу, те ћу ако ми Бог да и вечер својега лепог века у пуном задовољству завршити уз непрекидно старање да ми рад и напредак буде ваше лепе хвале вредан и да ову своју искрену захвалу, коју вам овде свесрдно изричем, и даљим по народ и отаџбину корисним деланьем посведочавам, понављам и освежавам до последњега часа својега живота.

У Карловцима, 11. дек. 1894.

Стеван Лазић
професор и директор гимназије.

Припослано.*)

Отворено писмо

Мојим познаницима, поглавито онима, који столара Јована Л. Богдановића из Карловаца не познају.

У 150. броју „Заставе“ од 20. Новембра 1894. уврстио је поменути столар на мене једну „изјаву“ — поводом које, а за разсветљене целе ствари, велим сљедеће:

Именовани столар и столарка били су бесплатно код мене у стану, — имали су две собе и кујну на уживању пуна три месеца уз једину послугу — и то дотле, док их зато истерао нисам, што сам дознао, да столарка својим другама приповеда, шта ја радим и говорим, како живим, и т. д. што истина, само по себи, није бог зна како страшно и важно, али што ја апсолутно нећу да трпим. —

Шта је столарка све столару, а можда и другима приповедала и приповеда, — то ја да боме не знам, а ко особе и околности познаје, тај ће знати, да ме се не мора баш ни тицати.

Што се тиче „*изговорених речи*“ — то исте могу бити, или: што сам неколико пута сторала пред столарком, а када ми се је тужила, да никаква иметка немају, — грдио и осуђивао, што свој занат не ради, него се је у „*господство*“ бацио и силом хоће у — „*журналисте*“; или: што сам столарки једном приликом рекао, како се о „*хеалисану*“ једне особе приповеда, — а то тим поводом, што је та особа код њих дошла и лепо примљена била. Изрично сам јој том приликом пак рекао, да ја за истинитост не јамчим, нити у опште какву одговорност на себе примам, па да јој једино и само знања и равнања ради „*чуло*“ саобћавам. Тишлерка се тада, због тог саобћења, није на мене љутила, него је само неистинитост доказивала и рекла, да ће дотичном очи ископати. То нисам ником више приповедао, а и нећу; столарка пак може слободно, ако јој дику чини, и у новина штампати. — Само то двоје може бити — и *више ништа*!

О „*гадном искушају*“ немам ништа да речем, до само то, да то подметање најодлучније од себе одбијам те тврдим, да „*искушаја*“ било није.

Једна пословица истина вели: Ко се у мекиње помеша — — —; али ја и на то кажем још и ово: столара и столарку нисам тражио, него су они мене молили, да их у стан примим; столарку, докле год к' мени дошла није, нисам никад видео, — дочим сам столара више пута протрчкавајућа испред мојих прозора приметио и тако за њега дознао, — али са њиме до данас, урачунав и време тромесечна становања, нисам више, до једва каквих десет речи проговорио. —

То је у кратко све, што за разјашњење и разсветлење упитне „изјаве“ имам, те што држим за нуждно мојим познаницима, који су је читали, да речем; — а столар нек и даље свој нови „журналистички“ занат тера.

У Карловци, 24. Новембра 1894.

Јован Јовић.

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво.

Трговина.

НОВИ САД, 30. нов. (12. децем.) 1894. (Извештај семенарске радње Воина Јовановића).

Услед кишовитог времена наша је пијаца била ових дана врло слабо посећена. Ране се мало довезло. Цене се нису ништа промениле.

Шеница, најбоље каквоће 6 фор. 20 н. средња 6—6 ф. 10 н. Наполице није довежено. Кукуруз у клипови 3 ф., 70—80 н. Окрљен 5 ф. 20—30 н. Зоб 5 ф. 60—70 н. Јечам 5 ф. 50—60 н. Пасуљ је у цени тргао натраг бели 8 фор. до 8 ф. 20 н. жути слабо налази купца и продаје се обично за 7 ф. ретко кад скуње.

•

Течај вредности новаца на берзи у Будимпешти 30. нов. (12. децем.) 1894.

Ц. кр. дукати (нови	5 ф. 90 н.
„ „ „ (стари)	5 ф. 88 н.
Наполеондори (20 франака)	9 ф. 94½ н.

†

Јавна захвалност.

У преголемој тузи и неописаним душевном болу нашем, у којем се налазимо са губитка непрежаљеног јединца нам сина:

МИЛИВОЈА НОВАКОВИЋА,

ученика IV. разреда гимназије,

није нам могуће, да појединце захвалимо свима својим драгим пријатељима, који нам саучешће своје у неизмерном болу и несрећи нашој изјавише; с тога их молимо: да изволе овим путем примити најтоплију и најсрдачнију захвалност нашу.

Нарочито пак изјављујемо најтоплију захвалност нашу: преч. г. Сими Костићу, пароху, — и г. Алекси Михалцићу, срп. нар. учитељу будимпештанском, који су земне остатке премилог нам и никад непрежаљеног чеда нашег, по обреду св. правосл. цркве опојали.

Од свега срца нека је хвала г. дру Љубомиру Павловићу, лекару на клиници у Будимпешти, који нам је као прави брат и пријатељ, у тешком положају нашем, за време болести милог нам чеда нашег у Будимпешти, па све до тужног нам одласка оданде, у свачем на руку ишао, у племенитој и човекољубивој намери, да нам страшан положај наш, колико је могуће, олакша.

Захваљујемо дичној свеучилишној омладини српској у Будимпешти, која је у лепоме броју при опелу милог нам чеда нашег присуствовала и земне остатке његове до вечне куће отпратила; а особита хвала и признање нека је г. Младену Пилићу, техничару, који је у лепој али тужној беседи својој, речитог израза дао преголемом душевном болу нашем, опростивши се са милим наш покојником у којем оплакујемо: јединче своје, добро дете своје, даровитог и вредног ученика и сву своју радост и утеху родитељску!

Нека је премилом покојнику нашем лака црни земља, а невиној душици његовој нека преблаги Бог даде у рају вечног насеља

У Вел. Кикинди, 24. новембра 1894

Јован Новаковић, парох отац.
Марија Новаковић, рођ. Мариновић, мати.

Огласи.

Стечај.

Расписује се стечај на једно место учитељице са годишњом платом од 500 фор., 100 фор. у име накнаде за пашњак слободним станом или 200 фор. у име станарине, најпосле 169 ф у име огрева, послуге и канцеларијских прибора Изабрана учитељица имаће да предаје осим школском уредбом прописане предмете по потреби и женски ручни рад у разредима које јој школски одбор определио буде.

Конпетенткиње нека изволе најдуже до 31. ог децембра 1894. г. по ст. кал. своје добро и потпуно снабдевене молбенице долепотписаном председништву поднети.

Из седнице школског одбора држане у Сентомашу 18 ог новембра 1894. г.

Др. Момир Павловић
председник шк. одбора.

1—3

ОБЈАВА.

Српска православна црквена општина у Меленци намерава у своме купатилу „Русанди“ следећа зидања и проширења предузети;

1., Зидање два хотела сваки са 16 соба заједно са дотичним припадајућим намештајем.

2., Зидање 14. кабина за купање;

3., Зидање новог курсалона;

4., Набавка новог парног казана и једне центрифугалне пумпе:

Посао овај и относно набавке издају се путем устменог оферта.

Г. Г: подузимачи, који су вољни овај посао на себе примити, нека изволе 8. (20.) децембра т. г. у 8 часова пре подне у црквено-општинској писарници меленачкој своје оферте усмено поднети.

Прорачун укупно иставља се са 40208 ф. 37 н. а. вр. од које своте рефлектанти имаће 10% вадијума пре отпочете дражбе положити.

Поближа условија могу се у црквено-општинској писарници за време званичења дознати.

У Меленци 9. (21.) новембра 1894.

Божидар Милошевић деловођа. **Милан Теодоровић** председник.

3—3

КУРС ЗА ЈЕДНОГОДИШЊЕ ДОБРОВОЉЦЕ У СУБОТИЦИ.

Они младићи који нису свршили средње школе и немају **испита зрелости**, који би морали код војске **три** године служити **могу добити дозволу** да **једну** годину као добровољци служе, али морају пријамни испит пред главним заповедништвом војеним положити.

За овај испит може се у моме заводу спремити. Од моји ученика многи су већ добили дозволу за полагање испита, многи су исти положили, њихово време у војсци одслужили и сада су *официри у резерви* а многи сада у војсци служе.

Ко би се желио у моме заводу спремити за испит, нека се изволи на мене обратити где ће опширно упутство добити.

Приправници не могу бити млађи од 17, као и старији од 20 година.

16—20

Леополд Ландесман.
управитељ у Суботици.

ХИГИЈА

БАЛЗАМ ЗА КОСУ.

Овај несрамљиви препарат јача, улепшава и чисти косу, враћа свакој **СЕДОЈ** коси њену природну првобитну младићску **БОЈУ И ЛЕПОТУ**. Не садржи никакве фарбе, него дејствује на корен косе.

Овај је балзам од медицинских ауторитета оопробан и препоручен као **невино и најбоље** од свију средстава за косу.

Једна флаша 2 фор. 50 нов., пробе-флаша 1 ф. 50 нов. искључиво код **С. ДИМИТРИЈЕВИЋА** апотекара у Агаси (Franyova) Banat. 12—12

ОБЈАВА.

Све што је најелегантније и најновије у конфекцијама за госпође и девојке по ванредно јефтиним ценама у богатом избору налази се у

бечком конфекционом салону за госпође и девојке

К. БРЕСЛАУЕРА

У НОВОМ САДУ

Главна улица

поред трговине

ФРИДРИХА АЛТВИРТА СИНА.

СВЕ У НАЈВЕЋЕМ ИЗБОРУ

АТЕЉЕ

за зготовљавање

НАЈЕЛЕГАНТНИЈИХ ТОАЛЕТА

ЗА ГОСПОЂЕ И ДЕВОЈКЕ

ОПРЕМА ЗА НЕВЕСТЕ

тоалета за забаве, путовање и улицу

израђују најукусније у моме салону по најновијим париским журналима **бечке** радне снаге.

3—10

Власник и издавалац: Дружина Браника. Одговорни уредник Никола Јоксимовић. Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду.